

Rådet for Høyere Utdanning i Nord-Norge

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Harstad, 29.5.08

HØRINGSUTTALELSE FRA RÅDET FOR HØYERE UTDANNING I NORD NORGE OM NOU 2008: 3 - *SETT UNDER ETT*

Innledning

Det vises til Kunnskapsdepartementets brev av 28.1.08, hvor sektoren er bedt om å komme med innspill til Stjernø-utvalgets innstilling NOU 2008:3 – *Sett under ett* – Ny struktur i høyere utdanning.

Rådet for Høyere utdanning i Nord-Norge (RHU) har fått forlenget sin høringsfrist for at saken skulle kunne behandles på RHUs representantskapsmøte i Harstad 29.5.08.

RHU består av de 7 høgskolene i landsdelen (Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Harstad, Høgskolen i Tromsø, Høgskolen i Finnmark og Samisk Høgskole), Universitetet i Tromsø og studentrepresentanter.

RHU har utviklet en nettverksmodell som har virket i over 30 år. Dette samarbeidet har manifestert seg i avtalen om "Nordlysalliansen". Til grunn for avtalen ligger et ønske om å styrke høgere utdanning og forskning i Nord-Norge slik at institusjonene samlet, eller i samarbeid med flere institusjoner, kan møte felles utfordringer på en offensiv måte. "Nordlysalliansen" har som formål å utvikle velfungerende samarbeidsløsninger på utvalgte områder mellom alle institusjonene, samt legge rammene for mer forpliktende samarbeid mellom institusjoner der dette er hensiktsmessig.

Den nordnorske UH-sektoren står i en virkelighet som krever særlig oppmerksomhet og særlige tiltak. En relativt høy andel voksne studenter påvirker ikke bare gjennomsnittsalderen, men også mobiliteten. Tynt befolkede områder med store interne avstander setter krav til vår tilgjengelighet og tilstedeværelse. Liten FoU-aktivitet i næringslivet betyr at UH-sektoren mange steder har en helt sentral rolle i utviklingen av kunnskapsintensiv virksomhet. Nord-Norge er kjerneområde for vårt urfolk, samene, og samtidig som språklige minoriteter som finsk og kvensk skal ha sine kunnskapsbehov dekket. I denne virkeligheten skal den nordnorske UH-sektoren også ta et medansvar for nasjonens Nordområdesatsing.

I tillegg til den regionale og distriktspolitiske dimensjonen, har mange av de høyere utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge viktige oppgaver i forbindelse med den samiske kulturrevitaliseringen.

RHU har valgt å gi korte tilbakemeldinger på de enkelte områdene siden den enkelte institusjon har gitt særskilte høringssvar. Det vises derfor til den enkelte institusjons tilbakemelding for mer utførende og nyanserte tilbakemeldinger på utvalgets innstilling.

Tilbakemelding fra Rådet for Høyere Utdanning for Nord-Norge

En rekke av forslagene i innstillingen fra utvalget kan gjennomføres eller følges opp uten endring i lov eller forskrift, eller gjennom strukturelle endringer. RHU støtter flere av disse forslagene. RHUs representantskapsmøte behandlet innstillingen den 29.5.08, hvor følgende ble enstemmig vedtatt:

Kapittel 3 tom 5 – Analyser og institusjonsstruktur

- RHU er langt på vei enig med framstillingen i utvalgets analyser av rammevilkår og utviklingstrekk for universitets- og høgskolesektoren i kapittel 3-5, men støtter ikke opp om alle tiltak som er beskrevet i forhold til å møte disse utfordringene.

Kapittel 6 – Institusjonsstruktur

- RHU deler utvalgets syn om at høyere utdanning og forskning i Norge må styrkes og ønsker velkommen en nærmere diskusjon og debatt omkring hvilke virkemiddel som kan brukes for å møte de utfordringer man ser de nærmeste årene.
- RHU støtter ikke de foreslåtte endringene i institusjonsstruktur, men mener det må være opp til institusjonene selv å finne frem til hensiktsmessige samarbeidsløsninger på frivillig basis.
- RHU mener at ulike arbeidsformer basert på frivillighet bedre kan understøtte de mål som er satt om bedre kvalitet i utdanning og forskning.
- RHU finner det vanskelig å godta tankegangen om at størrelse automatisk er en garanti for kvalitet.
- RHU vil understreke betydningen av å ha en struktur innen høyere utdanning som sikrer sterke utdanningsinstitusjoner i alle deler av landet. RHU vil spesielt peke på at Nord-Norge består av flere atskilte regioner med ulike utfordringer og med store geografiske avstander. Nærhet til utdanningstilbud er av stor betydning for utvikling av kompetansenivået i landsdelen.
- RHU ser at det kan være ønskelig med en overordnet nasjonal politikk for høyere utdanning, men frivillighet og institusjonell autonomi er viktige rettigheter som må tas vare på - også innenfor en nasjonal tenkning.
- RHU er tvilende til at en egen internasjonal gruppe skal fastsette institusjonens strategi og profil og mener at dette best ivaretas av institusjonenes styrer.

Under dette kapittelet vil RHU spesielt understreke at:

- RHU støtter opp under Høgskolen i Bodø sitt i arbeidet om å bli universitet.
- RHU støtter Samisk høgskole i prosessen om å bli vitenskapelig høgskole og er enig med høgskolens uttalelse at det ville ha vært naturlig at utredningen også hadde omtalt urfolks deltakelse i høyere utdanning. RHU etterlyser en nærmere utredning om urfolkets plass i det norske utdanningssamfunnet spesielt. Derfor mener RHU at det bør gjennomføres en utredning med et nordisk perspektiv for å klargjøre forutsetningene for i enda sterkere grad å videreutvikle Samisk høgskole til en felles samiskspråklig høgskole.

Kapittel 7 – Styring og ledelsesstruktur

- RHU er av den oppfatning at styring og ledelse av institusjonene bør håndteres innenfor rammene av dagens lovgivning. RHU ser ikke at tiden er inne for store reformendringer på nåværende tidspunkt.
- RHU støtter forslaget om at den valgfriheten institusjonene har med hensyn til intern organisering og styring, må opprettholdes.

Kapittel 8 – Akkreditering som universitet

- RHU viser under dette kapitlet til den enkelte institusjons uttalelse.

Kapittel 9 – En styrket forskerutdanning

- RHU støtter utvalgets forslag om at normalordningen for doktorutdanning i fremtiden blir organisert i forskerskoler eller tilsvarende strukturert organisering. Forskerskolene kan fungere som nasjonale kraftsentre og være helt sentrale i kvalitetsmessig god nettverksbygging. RHU støtter den ressursmessige opprusting av forskerskolene.
- RHU mener at forskerutdanningsnettverket i regi av RHU kan videreutvikles til en eller flere forskerskoler.
- RHU vil understreke betydningen av at de kortere profesjonsutdanningene tilføres flere stipendiater.
- RHU vil i tillegg til å tenke tradisjonelt i forhold til forskerutdanning, også understreke betydningen av å involvere studenter i forskningsarbeidet tidlig i utdanningen. Dette er spesielt nyttig med tanke på de korte profesjonsutdanningene, hvor overgang til master- og doktorgradsstudier tradisjonelt sett ikke står særlig sterkt.

Kapitel 10 – Finansieringssystemet for universitet og høyskoler

- RHU er enig i at det er behov for visse justeringer av finansieringssystemet, men utvalgets forslag fremstår som noe uferdig og uavklart.
- RHU støtter opp under forslaget om at systemet i større grad må stimulere til samarbeid mellom institusjoner og nærmere samhandling med samfunns- og næringsliv.
- RHU vil advare mot å bruke basisfinansieringen til å finansiere nye tiltak i sektoren. I denne sammenheng understrekes det at kostnader ved å drive høyere utdanning naturlig vil variere ut fra fagsammensetning, store variasjoner i husleiebevilgningen, geografisk beliggenhet, størrelse og andre oppgaver som tilligger institusjonen.
- RHU støtter utvalgets forslag om en egen strategisk undervisningsbevilgning som kan ivareta hensyn som i dag er dårlig eller ikke finansiert, som for eksempel etablering av nye studietilbud, ivaretagelse av små og sårbare miljøer som det er viktig nasjonalt å opprettholde og lignende. Finansieringen av en slik komponent kan dekkes inn ved å redusere den resultatbaserte undervisningskomponenten. Dette vil bli å kunne hindre sentraliseringseffekten som er i dagens finansieringssystem.
- RHU støtter også forslaget om større strategisk bevilgning og ser at dette kan ivareta behovet for en sterkere politisk styring, men RHU vil advare mot utvalgets forslag om å finansiere denne type tiltak og andre nye oppgaver gjennom en reduksjon av basisfinansieringen. Dette vil redusere styrenes handlingsrom og styringsmulighet i egen institusjon og institusjonens omstillingsevne.
- RHU støtter utvalget i at mål- og resultatkrav bør være basert på tydelige og overordnet mål- og resultatkrav med stor frihetsgrad og tilhørende ansvar til institusjonene i forhold til hvordan disse skal nås.

Kapittel 11 og 12 – Små studiesteder og arbeidsdeling

- RHU ser positivt på utvalgets forslag om en mer nasjonal styring av studieplasser som sikrer god regional balanse. RHU ser dette som nødvendig for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft i nordområdene at et slikt perspektiv ivaretas ved tildeling av studieplasser framover.
- RHU mener at det må legges til rette for desentraliserte studier, og en bevilgningsordning som støtter opp om disse. Det er et stort behov for å videreføre de man har i dag, og også starte opp flere.
- RHU mener at aktiviteten ved Høgskolen i Nesna må opprettholdes.

Kapittel 13 - Universitet på internasjonalt nivå

- RHU er enig med utvalget i at støtte til Sentre for fremragende forskning (SFF), Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og Yngre fremragende forskere (YFF) er den hovedstrategi som bør velges for å sikre at Norge har utdannings- og forskningsmiljøer på høyt internasjonalt nivå.
- RHU tilråder ikke å peke ut ett av de eksisterende universiteter som nasjonalt topp-universitet.

Kapittel 14 – Styrking av profesjonsutdanningene

- RHU støtter forslaget om å styrke den formelle kompetansen i de kortere profesjonsutdanningene. RHU ser positivt til at det foreslås et program for kompetanseheving med et omfang på 50-100 mill kroner.
- RHU støtter forslaget om å styrke praksisopplæringen i profesjonsutdanningene.
- RHU støtter forslaget om at rammeplanene bør bli mindre detaljert i sin utforming, men ønsker ikke at de i sin helhet avskaffes. RHU mener det er viktig at det kan sikres felles kunnskapsinnhold innenfor den enkelte profesjonsutdanning, men rammene må utformes på en slik måte at de ikke er til hinder for utvikling av ulike profiler og strategiske valg ved den enkelte institusjon. RHU slutter seg til forslaget om at koordineringen av det overordnede innholdet i rammeplanene kan overlates til de faglige rådsorganene i Universitets- og høgskolerådet, men understreker betydningen av at yrkesfeltet trekkes inn i dette arbeidet.
- RHU ser positivt på etableringen av et eget program for å styrke forskningen og kunnskapsgrunnlaget om profesjonene.

Kapittel 15 – Senter for fremragende utdanning

- RHU ser meget positivt på at det etableres egne senter for fremragende undervisning på lik linje med det som er etablert innen forskning. Dette er et viktig tiltak for å rette oppmerksomheten sterkere mot kvaliteten i undervisningen og være med på å anerkjenne og belønne god undervisning.

Kapittel 16 – Universitetene og høgskolenes regionale betydning

- RHU mener at det regionale perspektivet er lite framme i utredningen og vil understreke at et distriktspolitisk perspektiv er viktig for at regionene fortsatt har gode utdanningstilbud. Etter RHUs syn har utvalget lagt forholdsvis lite vekt på spørsmål og hensyn som har med tilgjengelighet til høyere utdanning å gjøre, herunder behovet for

fleksible studier, livslang læring og etter- og videreutdanningstilbud. Utvalget har heller ikke vektlagt institusjonenes oppgave i forhold til regional utvikling i særlig grad.

- RHU er likevel positiv til utvalgets forslag om:
 - etablering av en ordning med nærings - Phd og bedriftsmaster etter modell av fagopplæringen i arbeidslivet
 - finne måter å ”premiere” institusjonene for virksomhet rettet mot arbeids- og næringsliv
 - mer forskning på hva som virker og ikke virker av ulike samhandlingsløsninger mellom UH-institusjoner og arbeids- og næringsliv
 - økt satsing på utvikling av studiemodeller som i større grad enn dagens integrerer teori og praksis
- RHU understreker at det må utvikles bedre insentiver for samarbeid med bedrifter og virksomhet i privat og offentlig sektor.
- RHU vil videre vise til de resultater og erfaringer institusjonene har med desentralisert utdanning for distriktssamfunn i Nord-Norge. Dette har vist seg å ha avgjørende betydning for å få kvalifisert arbeidskraft til velferdsstatens ordninger innenfor helse- og sosialfag, barnehage og skole. RHU mener at arbeidet med desentralisert utdanning i Nord-Norge må følges opp med sterkere incentiver.

Kapittel 17 – Internasjonalisering i høyere utdanning

Institusjonene i Nord har allerede før Nordområdesatsingen lange erfaringer med samarbeid innen det sirkumpolare nord. Vi vil understreke betydningen av gode støtteordninger for øst-vest-samarbeid i nordområdene som for eksempel kvoteordningsstudenter fra nordvestrussland.

- RHU synes at utvalgets betraktninger omkring utfordringene innen internasjonalisering er fornuftige, og institusjonene ser også fram til den varslede Stortingsmeldingen om internasjonalisering.
- RHU ønsker spesielt å trekke fram det samarbeidet institusjonene har i nord i regi av Rådet for Høyere Utdanning i Nord-Norge om internasjonalisering. Dette er et uformelt samarbeid hvor vi samler kreftene om felles oppgaver og som institusjonene ønsker å bidra til å videreutvikle.

Kapittel 18 – Etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning

- RHU støtter utvalgets forslag om å styrke etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning og støtter utvalgets uttalelse om at det er behov for et mer aktivt engasjement for å øke rekrutteringen, bedre gjennomføringen og lette overgangen fra utdanning til arbeid for etniske minoriteter.

Kapittel 19 – 21 - Situasjonen for funksjonshemmede i høyere utdanning, likestilling og en mer kunnskapsbasert utdannings- og forskningspolitikk

- RHU støtter utvalgets forslag vedrørende tiltak for funksjonshemmede og likestilling, samt opplegg for en mer kunnskapsbasert utdannings- og forskningspolitikk.